

Informatiebrief van het college - nummer Z/23/758381 D-878851

Gorinchem, 11 september 2023

Onderwerp: Aanpak verkenning windenergie RES Alblasserwaard 2023

Geachte leden van de raad,

Op 25 mei 2023 heeft u als gemeenteraad de uitgangspunten vastgesteld die de basis vormen voor de uit te voeren verkenning naar nieuwe zoeklocaties voor windenergie in de Regionale Energiestrategie regio (RES) Alblasserwaard. Dit betreft het grondgebied van Gorinchem en Molenlanden. Zoals bekend is deze verkenning nodig om het overeengekomen windbod, als ambitie benoemd in de RES 1.0¹ te verzilveren, namelijk 389 TJ aan op te wekken elektriciteit voor 2030 middels nieuw te ontwikkelen energieprojecten.

Er is een uitgebreid plan van aanpak opgesteld op basis waarvan de windverkenning als geheel zo zorgvuldig, compleet en effectief mogelijk kan worden uitgevoerd binnen de relatief korte doorlooptijd die is afgesproken in de bestuursovereenkomst tussen de Rijksoverheid en RES-partners Gorinchem, Molenlanden, provincie Zuid-Holland en waterschap Rivierenland. In deze raadsinformatiebrief informeren wij u over de belangrijkste elementen van dit plan van aanpak.

Aanleiding windverkenning

Tot eind 2022 zijn de zoekgebieden A15 Oost en Avelingen verkend. A15 Oost is komen te vervallen naar aanleiding van een motie in de gemeenteraad van Gorinchem ten tijde van het vaststellen van de RES 1.0. In november 2022 is besloten om ook voor Avelingen een pas op de plaats te maken. Locatie Avelingen is in december 2022 vervolgens wel opgenomen in de provinciale verordening als locatie voor grootschalige windenergie.

Bestuursovereenkomst

In de bestuursovereenkomst van februari 2023 is afgesproken dat de RES-partijen tot eind 2023 een gezamenlijke verkenning uitvoeren naar reële en haalbare alternatieven voor Avelingen. In de tussentijd nemen de provincie en het Rijk (als grondeigenaar) geen verdere stappen voor de ontwikkeling van locatie Avelingen. In een stuurgroep RES heeft de provincie aangegeven dat (h)erkend wordt dat de gemeenten constructief werken aan de voorwaarde om reële en haalbare zoeklocaties aan te wijzen. Daarom zijn de partijen voornemens de bestuursovereenkomst aan te passen om meer tijd te geven vervangende zoeklocatie(s) voor Avelingen in het provinciale (en gemeentelijke) omgevingsbeleid aan te kunnen wijzen en tot die tijd geen onomkeerbare stappen te nemen bij de uitwerking van zoeklocatie Avelingen.

Kwantitatieve opgave

Zoeklocatie Avelingen biedt hoe dan ook onvoldoende ruimte voor het realiseren van het gehele windbod van RES Alblasserwaard. Er is minimaal een aanvullende locatie nodig. Om het genoemde windbod te realiseren moeten 6 tot 10 grote moderne windturbines worden gebouwd. Het uiteindelijke aantal turbines hangt af van het vermogen per turbine dat te zijner tijd gerealiseerd kan worden.

¹ Voortgangs-rapportage 2023 ([gorinchem.nl](https://www.gorinchem.nl))

Beoogd besluitvormingsproces

Naar verwachting begin november ontvangt u een raadsvoorstel met daarin een shortlist aan mogelijke zoeklocaties voor windenergie. Dit zijn de mogelijke zoeklocaties die uit de nu lopende fase van de windverkenning als meest geschikt naar voren zijn gekomen. Een plan van aanpak voor het participatieproces rondom de shortlistlocaties maakt ook onderdeel uit van dit raadsvoorstel.

In het raadsvoorstel worden naar verwachting meer locaties opgenomen dan nodig is om 6 tot 10 nieuwe windturbines te kunnen plaatsen. Hier zijn een aantal redenen voor:

- Er komen mogelijk nog belemmeringen uit aanvullende inhoudelijke onderzoeken (denk bijvoorbeeld aan ecologie of radar);
- Grondeigenaren kunnen onwelwillend zijn of initiatiefnemers zijn onvoldoende te vinden voor de ontwikkeling van specifieke locaties;
- Uit het per locatie te doorlopen participatieproces kunnen vooralsnog onbekende belemmeringen bij specifieke locaties voortkomen;
- Er kunnen landelijk strengere (dan nu verwachte) geluids- of afstandsnormen vastgesteld worden voor windparken op land die invloed hebben op specifieke locaties op de lijst;
- In het politieke proces in beide raden en straks in Provinciale Staten kunnen om politieke redenen locaties nog afvallen.

Het doel is om medio 2024 voldoende definitieve zoeklocaties over te houden om het windbod voor 2030 te realiseren.

Uitgangspunten bij de windverkenning

Om tot een shortlist van nieuwe mogelijke zoeklocaties voor windenergie te komen, spelen de uitgangspunten die door beide raden zijn vastgesteld een essentiële rol.²

Naast de lokale uitgangspunten wordt ook landelijk en provinciaal beleid als uitgangspunt gehanteerd. Een uitdaging vormt het ontbreken van landelijke normen op het gebied van geluid, slagschaduw en externe veiligheid bij de planologische besluitvorming over windparken op land vanwege een uitspraak van de Raad van State op 30 juni 2021.³

Op advies van bureau Arcadis hanteren we in deze fase van de verkenning een minimumafstand van twee keer de tiphoogte van een windturbine tot aan een concentratie van woningen (zogenoemde kwetsbare objecten). Die minimale afstand wordt bij één of twee solitaire woningen naast elkaar vooralsnog niet gehanteerd, omdat bij een mogelijke ontwikkeling van windenergie in de nabijheid van dergelijke woningen maatwerk kan worden toegepast. Wanneer er meer zicht komt op voorlopige of definitieve landelijke normen, worden die op dat moment ingepast in de (resultaten van de) verkenning.

² [Agenda Gorinchem - Raadsvergadering Raadsvergadering donderdag 25 mei 2023 19:30 - 22:00 - iBabs RIS \(bestuurlijkeinformatie.nl\)](#)

³ [Nieuwe normering voor windturbines \(rvo.nl\)](#)

Landelijke wet- en regelgeving

Vanuit vigerende landelijke wet- en regelgeving wordt daarnaast in ieder geval rekening gehouden met:

- Afstand tot (buis)leidingen, ondergrondse en bovengrondse infrastructuur (vanuit perspectief van externe veiligheid);
- Regelgeving aangaande Natura 2000-gebieden (als richtlijn hebben we vooralsnog aangehouden: géén zoekgebieden wind in deze gebieden);
- Regelgeving aangaande vastgelegde bufferzones voor spoor-, vaar- en rijkswegen;
- Hoogtebeperkingen vanuit Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT);

Provinciale uitgangspunten

Tot slot worden de provinciale uitgangspunten gehanteerd die recentelijk zijn vastgelegd in de provinciale omgevingsvisie (april 2023) en het coalitieakkoord (juni 2023):

- Geconcentreerd plaatsen en voorkomen van versnippering;
- Langs grootschalige infrastructuur (snelwegen, rivieren);
- Bij grootschalige bedrijvigheid (energievragers);
- Grootschalige scheidslijnen tussen land en water en grote landschappelijke structuren (daar waar het waait);
- Voorkeur voor enkelvoudige lijnopstellingen en clusters, in samenhang met en evenwijdig aan de betreffende infrastructuur en scheidslijnen.

In het provinciale coalitieakkoord is de volgende tekst opgenomen:

In de RES-en zijn afspraken gemaakt over het opwekken van duurzame energie op land. Nu komt het aan op realisatie. We houden gemeenten aan gemaakte afspraken. Het gaat naar schatting naast de pijplijnprojecten, repowering en inbreiding (mede afhankelijk van de mix van zon en wind) om enkele tientallen windmolens op land die erbij moeten komen.⁴ Wij zien het als onze taak om samen met lokale partners draagvlak bij omwonenden te creëren. Voor de realisatie van wind op land is de landschapskwaliteit een belangrijk kader. Nieuwe windmolens worden zo goed mogelijk ingepast in het landschap en sluiten aan bij de omgevingskenmerken. In samenwerking en participatie met omwonenden.

Er wordt in de verkenning ook zoveel mogelijk rekening gehouden met provinciaal ecologisch en landschappelijk beleid. Het provinciale beleid wat betreft windenergie overlapt daarmee grotendeels met de uitgangspunten die beide raden hebben vastgesteld.

Netimpact

De beschikbare netcapaciteit speelt een rol bij de zoektocht naar geschikte nieuwe locaties voor windenergie. Daarom is Stedin betrokken bij de verkenning. Hun kennis over bijvoorbeeld netcapaciteit, onderstations en aansluitkosten wordt betrokken in de verkenning. Dit sluit aan bij het gemeentelijke uitgangspunt dat 'slimme programmering van het elektriciteitsnet' een belangrijke rol speelt in de locatiekeuze:

- zoeklocaties in de nabijheid van grote energieverbruikers hebben de voorkeur;
- een positieve netindicatie van netbeheerder Stedin weegt mee in de prioritering van potentiële locaties;
- (substantiële) opwekking van zonne-energie in de nabijheid van potentiële windzoeklocaties is een pre.

⁴ Dit aantal betreft de gehele provincie Zuid-Holland.

Communicatie over de verkenning

Tijdens de fase van de verkenning treden we niet met inhoudelijke 'tussenstanden' of kaartbeelden naar buiten. De eerste reden hiervoor is dat er in dit stadium nog incomplete informatie is over verschillende potentiële nieuwe zoeklocaties. Publicatie van mogelijke locaties met te weinig of niet goed vergelijkbare informatie geeft een risico op maatschappelijke of politieke verwarring. Dit staat vervolgens een zorgvuldig participatie- en besluitvormingsproces later dit jaar in de weg. Een tweede reden is dat tussentijdse kaartbeelden kunnen zorgen voor ongewenste prijsopdriving van potentiële zoeklocaties. Prijsopdriving heeft een negatief effect op de businesscase en, daarmee, op de hoogte van opbrengsten die aan lokale mede-investeerders en belanghebbenden uitgekeerd kunnen worden na realisatie van de windturbines. Dit is ongewenst gezien de door beide raden benoemde uitgangspunten dat gestreefd moet worden naar minimaal 50% lokaal eigendom en dat nieuwe windturbines maatschappelijk en financieel rendement moeten brengen voor de regio.

In november 2023 wordt het raadsvoorstel met een shortlist van mogelijke nieuwe zoeklocaties voor windenergie met u als raad gedeeld inclusief kaartbeelden en onderbouwing per locatie. Hierop volgt dan in Q1 2024 een participatieproces per shortlistlocatie.

Participatie

In de uitgangspunten die u als raad heeft vastgesteld is duidelijk opgenomen dat een goed participatieproces rondom de windverkenning moet worden uitgevoerd. In de zomerperiode bent u geïnformeerd over een online vragenlijst die breed is uitgezet onder inwoners van de gemeenten Gorinchem en Molenlanden.

In deze enquête is inwoners onder meer gevraagd aan te geven welke door u als raad vastgestelde uitgangspunten voor de windverkenning zij het belangrijkste vinden. Ook is inwoners gevraagd op welke wijze zij bij het vervolg van het participatieproces betrokken willen worden. Inmiddels hebben meer dan 1.600 inwoners de online vragenlijst ingevuld. Ruim 850 inwoners uit Molenlanden, ongeveer 650 inwoners uit Gorinchem en ongeveer 100 inwoners van andere gemeenten, veelal buurgemeenten. De resultaten van de enquête worden meegewogen in het samenstellen van de shortlist van mogelijke windzoeklocaties en in het vormgeven van het verdere participatieplan. U wordt uiteraard over de resultaten van de enquête geïnformeerd zodra deze verwerkt en beschikbaar zijn.

Naast de online enquête zijn spreekuren georganiseerd voor grondeigenaren en potentiële initiatiefnemers. Zij konden hun ideeën over windenergie voorleggen aan de RES-organisatie en de betreffende gemeente. Tijdens deze gesprekken zijn vanuit de RES en gemeente geen concept-kaartbeelden gedeeld om geen van de private partijen te bevoordelen.

Participatieproces

Na vaststelling van het raadsvoorstel met een shortlist van mogelijke nieuwe zoeklocaties voor windenergie, naar verwachting eind november, wordt in Q1 2024 een participatieproces per locatie uitgevoerd. Het plan van aanpak voor deze locatie specifieke participatie wordt de komende periode opgesteld en maakt deel uit van het raadsvoorstel waarin ook de shortlist staat. De resultaten van het locatie specifieke participatieproces kunnen de raden benutten bij de besluitvorming over definitieve nieuwe zoeklocaties, naar verwachting in Q2 2024.

In het gehele communicatie- en participatieproces worden de lessons learned en de externe evaluatie door Rijksuniversiteit Groningen (in opdracht van de provincie) over de verkenning van zoekgebied Avelingen uiteraard ter harte genomen.

Organisatie van de verkenning en kosten

Voor deze windverkenning is een ambtelijk projectteam samengesteld met vertegenwoordigers vanuit beide gemeenten en de provincie vanuit diverse disciplines. Daarnaast zijn externe deskundigen ingeschakeld om tot een goed gemotiveerd voorstel te komen.

De kosten voor de windverkenning bedragen €163.600 voor 2023. De kosten worden voor 50% door de gemeente Molenlanden en voor 50% door de gemeente Gorinchem betaald.

Voor Gorinchem wordt een deel betaald uit de Klimaatgelden (CDOKE) die van het Rijk zijn ontvangen. Daarnaast wordt een budget van € 26.000 ter beschikking gesteld. Dit budget wordt gedekt door een onttrekking uit de Reserve Duurzaamheid.

Raadsvoorstel dat u in november mag verwachten

Naar verwachting begin november ontvangt u het raadsvoorstel met daarin een onderbouwde shortlist van mogelijke zoeklocaties voor windenergie. De shortlist bevat mogelijke zoeklocaties die uit de nu lopende fase van de windverkenning als meest geschikt naar voren zijn gekomen. De locaties die op de shortlist staan, worden op een vergelijkbare manier onderbouwd. Diverse aandachtspunten worden omschreven zoals landschappelijke inpassing, businesscase, afstand tot kwetsbare functies en eventuele locatie specifieke aandachtspunten. We delen ook de uitgevoerde technische studies, de resultaten van de bewonersenquête en geven een weergave van het ambtelijke proces dat is doorlopen. Op die manier proberen we zo goed mogelijk navolgbaar te maken hoe we tot deze shortlist zijn gekomen.

Wij vragen u eind november dus nog niet om definitieve nieuwe windlocaties vast te stellen, maar enkel een shortlist. Vaststelling van de definitieve locaties kan in beide gemeenten naar verwachting in Q2 2024 gebeuren, ná het doorlopen van het participatieproces per locatie. Een plan van aanpak voor het participatieproces in Q1 2024 rondom de shortlistlocaties maakt onderdeel uit van het raadsvoorstel dat u in november ontvangt.

Rol provincie, RES 2.0 en plan MER

Volgens de Elektriciteitswet zijn provincies het bevoegd gezag voor windparken groter dan 5MW. Tegenwoordig zijn (bijna) alle grote turbines 5MW, dus geldt dit in feite voor alle nieuwe windparken. Uiteindelijk moeten nieuwe zoeklocaties voor windenergie in de Alblasserwaard worden vastgesteld door Provinciale Staten en opgenomen in de provinciale omgevingsverordening. U krijgt meer informatie van ons op het moment dat exact duidelijk is op welke momenten Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten zowel consulterend als besluitvormend betrokken worden. Naar verwachting moet ook de RES worden herijkt naar een RES 2.0 en moet ook een plan MER-studie worden uitgevoerd om de omgevingseffecten van nieuwe windparken en eventuele andere wijzigingen in de RES in beeld te brengen.

Tot slot

Gelet op de constructieve samenwerking van beide gemeenteraden zijn de I&O en B&A sessies voorafgaand aan uw raadsbesluit gezamenlijk.

Burgemeester en wethouders van Gorinchem,
de secretaris, de burgemeester